

Ministerie van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport

Minister VWS

Deadline: 20-04-2020

**Directie Maatschappelijke
Ondersteuning**
Systeemvraagstukken en
Participatie

Ontworpen door

5.1.2e

T (070) 5.1.2e

M (31) 5.1.2e

5.1.2e @minvws.nl

Datum Document

Kenmerk

1670460-203912-DMO

Zaaknummer

203912

Bijlage(n)

1

nota

(ter beslissing)

Eigen bijdrage tijdens corona

1 Aanleiding voor deze nota

- De uitbraak van COVID-19 en de daarmee gepaard gaande RIVM richtlijnen hebben er in veel gevallen toe geleid dat (met name) ondersteuning op grond van de Wmo vanaf dat moment niet of in mindere mate is geleverd (hulp bij het huishouden en dagbesteding/begeleiding, niet: beschermd wonen en opvang). Dit ten gevolge van zowel keuzes van aanbieders als cliënten, Soms ingegeven door onduidelijkheid aan zowel de zijde van de aanbieder als de cliënt, soms door het ontbreken van (voldoende) PBM. De signalen zijn talrijk, voor meer precieze ramingen ontbreekt ons de informatie. Voor zorg die verleend wordt op titel van de Wlz lijkt er minder sprake van discontinuïteit.
- Ons uitgangspunt voor de periode vanaf nu is dat er zoveel mogelijk sprake moet zijn van continuïteit van Wmo-ondersteuning. Gemeenten en aanbieders zijn opgeroepen hier zoveel mogelijk voor te zorgen. Regulier waar mogelijk, aangepast waar nodig en mogelijk. Daar waar de ondersteuning stopt op initiatief van de cliënt vinden wij het van belang dat de cliënt dit besluit op basis van voldoende informatie en dat hij daarover gehoord wordt. Daarbij dient de keuze van de cliënt zoveel mogelijk te worden gerespecteerd.
- Met het stoppen van ondersteuning dient de vraag te worden beantwoord of de cliënt de eigen bijdrage dient door te betalen. Met deze nota wordt u gevraagd daarover een standpunt in te nemen zodat wij dat ook kunnen communiceren.
- Wij stellen voor om uw standpunt (voor de Wmo 2015 en desgewenst de Wlz (mpt)) op te nemen in de wekelijkse Covid-19 Kamerbrief van 21 april en daarbij ook de Kamer tegelijkertijd te informeren over de

(zeer beperkte) voortgang bij het CAK met betrekking tot de implementatie van het abonnementstarief. De door ons voorgestelde tekst treft u in de bijlage bij de nota aan.

Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
Systeemvraagstukken en
Participatie

Kenmerk
1670460-203912-DMO

2 Besispunten, advies en mogelijk alternatief

Opmerking DGLZ: We willen dat ook deze vorm van ondersteuning zo goed mogelijk doorgang vindt omdat die ook nodig is (maar uiteraard kan de ondersteuning niet altijd doorgaan of willen mensen dat niet). Bij de kinderopvang wordt wel gecompenseerd maar dat gaat om veel grotere bedragen en daar zit geen precedentwerking aan vast richting wlz. Kan me voorstellen dat we wel gewoon innen, waarbij rekeningen overigens niet worden verstuurd vanwege perikelen in Wmo-uitvoering en dat we na crisis nog een billijkheid kunnen betrachten. Aangezien de start-en-stop-regeling nog niet was gemaakt, beroepen we ons op het abonnementskarakter en de beperkte omvang het bedrag in deze uitzonderlijke tijd (mensen hebben geen koopkrachtnadeel, want ze hadden anders ook betaald voor de Wmo).

Wmo; twee (reële) opties:

- a. Generieke vrijstelling van alle Wmo-cliënten in de periode maart en april 2020** (m.u.v. cliënten beschermd wonen en opvang; eigen bijdragen woningaanpassingen en hulpmiddelen worden niet aangepast maar opgeschort).

Uitwerking en onderbouwing:

- Tijdens de wetsbehandeling abonnementstarief heeft de Kamer u verzocht beleid te ontwikkelen dat leidt tot het stoppen van de bijdrage in de maanden dat de Wmo-ondersteuning niet verstrekt wordt (het zogenaamde 'start-stop beleid'. Dit vraagt een actie vanuit gemeenten (stopbericht) naar het CAK. U heeft daartoe besloten, de verankering van de uitwerking daarvan in regelgeving dient nog plaats te vinden (in 2020).
- Bij het ontwerp van het 'start-stopbeleid' werd uitgegaan van een relatief beperkt aantal situaties waarin dit zou moeten worden toegepast: bijvoorbeeld het uitvallen van ondersteuning door te beperkte capaciteit van een aanbieder (Hbh) in een vakantieperiode of een langere ziekenhuisopname. Geen rekening was gehouden met een crisis als de huidige met relatief zeer grote gevolgen voor de continuïteit van de Wmo-ondersteuning.
- De zuivere toepassing van het start-stopbeleid, het door gemeenten in overleg met de aanbieder(s) per cliënt bezien en vaststellen of de eigen bijdrage moet worden gestopt in verband met het niet of slechts beperkt geleverd zijn van de zorg, is naar onze mening, ook die van gemeenten en CAK, in de huidige situatie niet uitvoerbaar. Dit staat los van het gegeven dat het CAK de implementatie van het (nieuwe) Wmo-systeem nog niet heeft afgerond.
- De inspanningen van gemeenten en aanbieders zouden erop gericht moeten zijn om de discontinuïteit van ondersteuning z.s.m. 'te repareren' (maximale inspanning om zoveel mogelijk reguliere en anders, alternatieve ondersteuning te leveren). Zo mogelijk per mei, uiterlijk per juni, waarmee het tijdvak van generieke vrijstelling in duur zoveel mogelijk beperkt kan worden.

- Effecten van deze keuze:
 - Het niet innen van de eigen bijdrage leidt voor gemeenten tot een derving van inkomsten van ca. € 9 mln. (raming op basis van 2019). Gemeenten zullen hiervoor gecompenseerd willen worden.
 - De derving van inkomsten als gevolg van niet geïnde eigen bijdragen zouden kunnen worden aangemerkt als 'meerkosten' voor gemeenten die direct verband houden met Covid-19 en de in dat verband afgegeven richtlijnen door het RIVM. FEZ acht dit geen begaanbaar pad (uitleg) naar Financiën. Dit betekent volgens FEZ dat dekking zal moeten worden gevonden binnen de VWS-begroting.
 - De generieke vrijstelling vergt de keuze van een juridische grondslag. Mogelijkheden zijn: via AMvB of toepassing van 'buitengewoon begunstigend beleid'. Mocht u hiervoor kiezen dan zal z.s.m. in goed overleg (door VWS/WJZ) met CAK een keuze uit deze opties worden bepaald.
 - Eind april/begin mei dient – op basis van een beeld van de uitvoeringspraktijk op dat moment - te worden bezien of de generieke vrijstelling ook de maand mei zou moeten omvatten.
 - Bijkomend effect van deze keuze is, nu het CAK systeem Wmo 2020 nog niet gereed is, dat u de stapeling van facturen voor cliënten beperkt. Zodra het systeem gereed is zal het CAK de facturen voor januari en februari alsnog versturen.
 - De Kamer informeren over uw besluit: zie voorgestelde tekst in de bijlage (afgestemd met de VNG, CAK en Ketenbureau ISD)

Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
Systeemvraagstukken en
Participatie

Kenmerk
1670460-203912-DMO

b. Bij alle Wmo-cliënten de eigen bijdrage blijven heffen, ook als er geen of beperkt de ondersteuning is geleverd.

Uitwerking en onderbouwing:

- De argumentatie zou dan kunnen zijn dat u het 'start-stopbeleid' niet hebt bedoeld voor een situatie als deze (grote uitval voorzieningen als gevolg van de Covid-19 crisis) en dat de uitvoering niet in staat is dit beeld op individueel cliëntniveau vast te stellen.
- U zou dan terugvallen naar het oorspronkelijk idee van het abonnementstarief; elke maand de eigen bijdrage heffen ongeacht de hoeveelheid verstrekte afgenomen ondersteuning.
- Bijkomend argument zou kunnen zijn dat de uitwerking van uw beleidslijn nog niet verankerd is in regelgeving.
- Effecten van deze keuze:
 - U houdt zich niet aan de wens van de Kamer en uw eigen beleidslijn om geen eigen bijdrage op te leggen over een maand als de ondersteuning niet verstrekt is.
 - Veel cliënten zullen naar verwachting individueel een beroep gaan doen op kwijtschelding van de eigen bijdrage in hun situatie, al dan niet in breder verband georganiseerd. Dit zou de uitvoering zeer onder druk zetten, veel lasten met zich meebrengen.
 - Naar verwachting zal dan uiteindelijk alsnog – langs de weg van individuele herziening en procedures - sprake zijn van

een substantiële derving van inkomsten uit eigen bijdragen plus de extra uitvoeringslast en daarmee verband houdende -kosten (van gemeenten, aanbieders en CAK).

Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
Systeemvraagstukken en
Participatie

Kenmerk
1670460-203912-DMO

Wlz-beslispunt

c. Geen vrijstelling van eigen bijdrage Wlz

Uitwerking en onderbouwing:

- Ten aanzien van mogelijke precedentwerking voor de eigen bijdragen Wlz geldt dat - gezien de zware zorgvraag van cliënten met een Wlz-indicatie - kan worden aangenomen dat het niet of nauwelijks voorkomt dat de zorg niet doorloopt, zij het voor sommige leveringsvormen in een beperktere mate. Het aantal signalen is beperkt. Het als regel doen doorlopen van de bijdrage is daarmee te rechtvaardigen.
- Indien het toch voorkomt dat Wlz-zorg wegvalt dan heeft het CAK een mogelijkheid, om voor deze specifieke cliënt, de eigen bijdrage voor één of meerdere maanden af te boeken. De cliënt betaalt voor deze maand(en) geen eigen bijdrage. Het CAK moet bij de jaarlijkse verantwoordingscyclus verantwoording afleggen over de afgeboekte bedragen.
- Terugvaloptie: in lijn met het advies in de Wmo, de eigen bijdrage voor alle cliënten met mpt Wlz tijdelijk vrij te stellen. Deze maatregel achten wij niet in verhouding staan met de omvang van de groep waar dit (naar huidig inzicht) mogelijk speelt.
- U kunt er voor kiezen in de Kamerbrief uw standpunt t.a.v. de Wlz expliciet te maken. Mocht u hiertoe besluiten dan is hiertoe een concept passage gemaakt, zie bijlage.

Indien u instemt met optie a:

- Gaat u akkoord met bijgevoegde passage voor in de Kamerbrief (bijlage bij de nota)?

3 Relevante aandachtspunten

- Wanneer geen inning van de eigen bijdrage voor alle cliënten plaatsvindt bedragen de budgettaire consequenties naar verwachting ca. € 8,5 mln. per maand voor Wmo-maatwerkvoorzieningen. De budgettaire consequenties voor algemene voorzieningen zijn onbekend, maar worden geschat op € 0,4 mln. per maand¹. In totaal is de derving van de bijdrage daarmee ca. € 9 mln. per maand.
- VNG, Ketenbureau ISD en CAK zijn voorstander van de optie generieke vrijstelling van de eigen bijdrage Wmo 2020 gedurende de maanden dat de ondersteuning niet of beperkt wordt geleverd. Om redenen van uitvoerbaarheid. VNG heeft aangegeven wel gecompenseerd te willen worden voor de gederfde inkomsten.
- Het CAK is er tot op heden niet in geslaagd om het nieuwe eigen bijdragesysteem Wmo2020 (volledig) werkend te krijgen. Er is op dit moment nog geen onderbouwd tijdstip waarop dit wel het geval zal zijn.

¹ Uitgaande van dezelfde schatting als bij het regeerakkoord in 2017.

- Door de gefaseerde implementatie door het CAK van het systeem Wmo 2020 zijn voor 8 gemeenten al facturen over de maand maart naar cliënten gestuurd. Mocht u besluiten tot generieke vrijstelling voor de maand maart, dan zullen deze cliënten de bijdrage gecrediteerd krijgen. Dit is uitvoerbaar.

Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
Systeemvraagstukken en
Participatie

Kenmerk
1670460-203912-DMO

4 Draagvlak politiek

- Tijdens de Kamerbehandeling van het abonnementstarief schaarde de Tweede Kamer zich nadrukkelijk achter het standpunt dat geen eigen bijdrage dient te worden geïnd als geen zorg of ondersteuning wordt geleverd.
- Op domeinen buiten de zorg worden in verband met Covid-19 besluiten genomen. Zo wordt de bijdrage voor kinderopvang terugbetaald aan ouders.
- U heeft de Kamer meerdere keren geïnformeerd over de vertraagde implementatie van het abonnementstarief bij het CAK. In uw brief van 18 februari jl. is aangegeven dat het CAK binnen 4 weken een extern advies ontvangt op basis waarvan het CAK een meer gedetailleerde planning zal afgeven. Ondanks deze afspraak bestaat op dit moment vanuit het CAK nog geen zicht op een planning. Aangezien deze passage verwachtingen heeft gewekt is het goed om de Kamer te voorzien van een update (zie tekstpassage voor de Kamerbrief in de bijlage).

5 Draagvlak maatschappelijk en eenduidige communicatie

Zie hoofdtekst.

6 Financiële en personele gevolgen

- Zie hoofdtekst. Aanvullend:
- Een goede inschatting maken in welke mate precies de ondersteuning wordt gestopt is nu niet mogelijk. Voorzieningen waarbij dit m.n. optreedt zijn huishoudelijke hulp en vormen van begeleiding zoals dagbesteding. Op basis van CAK data is bekend dat 42% van de Wmo cliënten enkel HbH ontvangt, 28% enkel begeleiding en 6% HbH en begeleiding. Dit zijn groepen cliënten waarbij het risico groot is dat ze te maken hebben met uitval van zorg en ondersteuning.

7 Juridische aspecten en haalbaarheid

- Aan het kwijtschelden of ontheffen van de eigen bijdrage zijn regels gesteld in wet- en regelgeving. Het huidige juridisch kader biedt geen ruimte voor een tijdelijke generieke kwijtschelding zoals in deze nota wordt geadviseerd.
- Wanneer u instemt met het advies zal een aanvullende juridische grondslag moeten worden gecreëerd. Hiermee wordt ook een eventuele onrechtmatigheid bij het CAK voorkomen.
- Dit kan met terugwerkende kracht door aanpassing van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015 (AMvB) of via toepassing van buitenwettelijk begunstigend beleid waarbij het CAK in een beleidsregel (zonder rechtsgrondslag in het Uitvoeringsbesluit) bepaalt dat tijdelijk generieke kwijtschelding plaatsvindt vanwege de coronacrisis.
- De komende periode zal dit in goed overleg nader worden bezien welke variant daadwerkelijk zal worden gehanteerd. Hierbij moet in

beide gevallen bijzondere aandacht zijn voor de motivering van de aanpassing, omdat dit ook een precedent voor de toekomst en voor andere overheidsdiensten kan creëren.

Directie Maatschappelijke
Ondersteuning
Systeemvraagstukken en
Participatie

Kenmerk
1670460-203912-DMO

8 Afstemming (intern, interdepartementaal en met veldpartijen)

- Afgestemd met: Directie Z, WJZ, FEZ, VNG, CAK, Ketenbureau I-Sociaal Domein. Voor een deel zijn standpunten al opgenomen in hoofdtekst. Aanvullend:
- Directie Z waarschuwt voor mogelijke precedentwerking naar eigen bijdragen Wlz.
- Het CAK stelt voor om een generieke vrijstelling van de bijdrage toe te passen (cf. advies) in verband met de uitvoeringslast voor de keten, de uitvoeringslast voor het CAK en de effecten voor de cliënt.
- De VNG geeft aan dat het generiek vrijstellen van de bijdrage voor alle cliënten de enige wenselijk optie is. Andere opties maken het voor gemeenten te complex.

9 Gevolgen administratieve lasten

Afhankelijk van de keuze. Optie a. volgen betekent minimalisering van administratieve lasten. Stopbeleid op individueel niveau door gemeenten/aanbieders laten toepassen betekent een zeer grote uitvoeringslast voor gemeenten en aanbieders en – later – voor het CAK. Optie b (eigen bijdrage laten doorlopen) leidt naar verwachting eveneens tot veel uitvoeringslasten nu veel cliënten zich naar verwachting dan – individueel of georganiseerd – bij gemeenten en CAK gaan melden.

10. Toezeggingen

N.v.t.

11. Fraudetoets

N.v.t.

5.1.2e